

Tehy ry:n lausunto eduskunnan tarkastusvaliokunnan tilaamasta rakennusten kosteus- ja homeongelmia koskevasta tutkimuksesta

Tehyn kommentit eduskunnan tarkastusvaliokunnan lausuntopyynnössä 23.10.2012 esitettiin kysymyksiin.

1. Kysymys: Arvioikaa tutkimuksessa esitettyjen kosteus- ja homeongelmien laajuutta, syitä, vaikutuksia ja tulevaisuudennäkymiä koskevien tietojen oikeellisuutta

Vastaus: Tutkimusraportissa on kuvattu erittäin hyvin sosiaali- ja terveydenhuollon erilaisten rakennusten välittömän korjausrakentamisen tarvetta. Jo vuonna 2005 selvitysmiehenä toiminut prof. Kari Reijula totesi raportissaan välittömän korjausrakentamisen tarpeen n. 400 milj.euroksi. Seitsemän vuotta on kulunut ja rakennusten korjausrakentamisen tilanne ei ole erityisesti kuntasektorin työpaikoilla juurikaan parantunut. Rakennusten yhä huonompi kunto on vaikuttanut henkilökunnan oireilun lisääntymiseen näiden vuosien aikana. Tehyyn on vuosien 2006 -2012 välillä tullut noin 350 yhteydenottoa sosiaali- ja terveydenhuollon työpaikoilta, joissa on esiintynyt kosteus- ja homevaurioita. Yhteydenotot ovat jo olleet tilanteita, joissa joudutaan turvautumaan työsuojelun valvontaviranomaisiin työpaikkatarkastusten käynnistämiseksi. Tehyn näkemyksen mukaan syitä rakennusten huonoon kuntoon on useita, mutta varmasti suurimpia syitä ovat rakennuskannan pitkän aikavälin korjaus- ja kunnossapitosuunnitelmien puuttuminen ja toteuttamiseen liittyvästä rahoituksesta huolehtiminen sekä kuntotarkastajien pätevyyden puutteellinen säätely. Koska oireilevia leimataan edelleen työnantajien ja jopa työterveyshuollon asiantuntijoiden toimesta yliherkiksi ja asiana yksilön ongelmaksi, lykätään korjaustoimenpiteiden aloittamista vuodesta toiseen.

Tutkimusraportissa on esitetty useita kannatettavia toimenpide-ehdotuksia, joilla rakennuskantaa voitaisiin parantaa. Työturvallisuuslaki edellyttää, että kenenkään työntekijän terveys ei saa vaarantua työympäristöstä johtuvasta syystä. Epäterveellinen hoito- ja hoivaympäristö vaarantaa myös potilaiden terveyttä. Päiväkodeissakin on yhteydenottojen perusteella samoja ongelmia rakennuskannassa, jolloin lasten ja päiväkotihenkilökunnan terveys vaarantuu epäterveellisessä työympäristössä.

2. Kysymys: Arvioikaa tutkimuksen johtopäätöksiä ja kehittämisehdotuksia

Kosteus- ja homevaurioiden ehkäisyä koskevat toimenpide-ehdotukset (5.1)

2.1 Tutkijat esittävät valtion tukijärjestelmien rajaamista niiltä tahoilta, jotka ovat laiminlyöneet korjausvelvoitteitaan tai siirtäneet toistuvasti peruskorjauksia. Ehdotuksella halutaan rangaista

edellä mainittuja tahoja. Tukijärjestelmien rajoittaminen raportissa esitetyllä tavalla voi johtaa siihen, että korjaustoimenpiteisiin ei ryhdytä. Tämä johtaa Tehyn näkemyksen mukaan työntekijöiden terveyden vaarantumiseen. Mitä pidempään työntekijät joutuvat työskentelemään ns. sairaassa työympäristössä, sitä herkemmin Tehyn kokemuksen mukaan erilaisille sisäilman epäpuhtauksille herkistyneet saavat erilaisia pahentuvia hengitys-elin-, ihota- tai silmäoireita.

2.2 Tutkijoiden ehdotus kunnossapitokustannusten vuosittainen rahastointia koskeva lakiehdotuksen valmistelu pitäisi aloittaa mahdollisimman pikaisesti.

2.3 Tutkijoiden esittämä ilmanvaihtojärjestelmien puhdistusta koskeva Sisäasiainministeriön asetuksen 802/2001 päivittämistä ja uudelleen käyttöönottoa tulee kiirehtiä.

Kosteus- ja homeongelmien selvittäminen ja korjaus (5.2)

2.4 Ehdotus, että kuntiin perustetaan sisäilmaryhmät, on kannatettava ehdotus. Raportissa jää kuitenkin avoimeksi, millä valtuutuksilla ko. ryhmät tulisivat toimimaan. Onko tarpeellista tehdä muutoksia esim. kuntalakiin.

2.5 Raportissa on ehdotettu vastuullisten tahojen eli terveysturvallisuuden, kouluterveydenhuollon, työterveyden ja työsuojelun kiinteämpää yhteistyötä. Epäselväksi jää, tarkoittavatko raportin kirjoittajat työsuojelulla aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueita. Työsuojelun valvonta- ja yhteistoimintalain mukaan työpaikan työsuojelussa toimivat eivät ole vastuullinen taho raportissa ehdotetussa muodossa.

Tehyn näkemyksen mukaan yhteistyötä tulee parantaa vastuullisten tahojen kuten työnantajien ja kiinteistön omistajien kanssa.

2.6 Ehdotus työperäisten sairauksien ja ammattitautien potilastutkimuksien kehittämiseksi tulee nostaa tärkeyslistalla korkealle. Tehyn esitys on, että valtion budjettiin varataan erillinen määräraha työperäisten sairauksien tutkimuksen varmistamiseksi.

2.7 Jos oireileville työntekijöille löytyy työkokeiluna jokin puhdas työtila, tulee työnantajan toteuttaa siirto. Jos työkokeilun ajalle on ulkopuolinen rahoitus, tulee osapuolten sitoutua työntekijän uudelleensijoittaminen puhtaisiin tiloihin ammattiaan vastaavaan työhön. Tapaturmavakuutus- ja ammattitautilainsäädännön uudistamistyöryhmässä (pääministeri Kataisen hallitusohjelman kirjaus) esillä ollut mahdollinen määräaikainen laki työpaikan vaihdon tukijärjestelmäksi tulee valmistella nopeutetussa aikataulussa (voimaan vuoden 2014 alusta).

Asiantuntijoiden ja muiden toimijoiden osaamisen kehittäminen (5.3)

2.8 Kaikki raportissa esitetyt ehdotukset ovat kannatettavia. Lääkäreiden ja *muun terveydenhuoltohenkilöstön* ammatillisen osaamisen takaama monipuolinen koulutuskokonaisuus tulee aloittaa mahdollisimman pikaisesti, jotta oireileville ihmisille voidaan taata asianmukaiset tutkimukset. Kuntotarkastajien pätevöittämissä koulutuksen aloittaminen tulee toteuttaa nopealla aikataululla ja koulutuksen tarjoajatahojen tulee olla opetusviranomaisten hyväksymiä organisaatioita.

Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden tarkastajien pätevyyden ja ammattiosaamisen kehittämiseen kosteus- ja homerakennusten viranomaisvalvonnassa tulee laatia stm:n työsuojeluosastolla koulutusohjelma.

Kosteus- ja homevaurioihin liittyvä tutkimus ja seuranta (5.4)

2.9 Oireilujen ja sairauksien syntymekanismien lääketieteelliseen tutkimukseen tulee varata riittävät määrärahat ja tutkijoiden tulee tehdä yhteistyötä. Julkisuudessa eri tutkijat ovat tuoneet esiin toisistaan eroavia perusteita sairauksien syntymekanismeista. Tämä aiheuttaa oireileville hämmennystä ja joskus jopa epärealistisia toiveita oman tilanteen suhteen.

2.10 Työpaikkoja koskevan ohjeistuksen valmistelu STM:n johdolla tulee aloittaa mahdollisimman nopeasti.

3. Kysymys: Esittäkää tärkeät lisätiedot (mm. tutkimustulokset, vireillä tai suunnitteilla olevat kehittämishankkeet)

3.1 Työturvallisuuskeskuksen (TTK) alaisuudessa toimiva kunta-alaa edustava ryhmä, jossa Tehy edustettuna, on valmistellut TTK:n verkkosivuille vuoden vaihteessa avattavat työpaikkojen sisäilmaa koskevat erityissivut.

3.2 Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden kunta-alaa koskevassa valvontahankkeessa 2012 -2015 on yhtenä valvonnan kohteena se, että työpaikalla on toimivat käytännöt kosteus- ja homeongelmien hallintaan. TTK:n kuntaryhmä on valvontahankkeessa yhteistyökumppanina.

4. Kysymys: Esittäkää omat perustellut kehittämisehdotuksenne

4.1 Valtakunnallisen jälleenrakennusohjelman käynnistäminen rakennusten home- ja sisäilmaongelmien ratkaisemiseksi

Selvitysraportti antaa kuvan, miten laajasta ja taloudellisia panostuksia vaativasta asiasta on kyse. Valtakunnallista jälleenrakennusohjelmaa varten tulee asettaa riittävän korkeatasoinen, mieluiten ministereiden johtama työryhmä. Ympäristöministeriön Kosteus- ja hometalkoot – ohjelman (2010 – 2014) jatkamisesta tulee tehdä päätös. Home-talkoot ohjelman vaikuttavuudesta tehdyt ryhmähaastattelut v.2012 antavat ohjelman jatkovalmisteluun suuntaviivoja

4.2 Työpaikan vaihdon tuki työtilojen kosteusvauriomikrobialtistustapauksissa, määräaikainen laki voimaan mahdollisimman pian

Työntekijöillä on työturvallisuuslain mukaan oikeus tehdä työtä työympäristössä, jossa kenenkään terveys ei vaarannu. Kun työntekijällä voidaan perustellusti epäillä työpaikan kosteusvauriomikrobialtistuksen aiheuttama sairaus ja epäily perustuu työterveyshuoltoon perehtyneen lääkärin työsuhde- ja altistustietojen perusteella tekemään arvioon, tulee työntekijällä olla oikeus työpaikan vaihdoksen tukeen. Määräaikaisen lain perusteista on

keskusteltu tapaturmavakuutus- ja ammattitautilain uudistamistyöryhmässä. Laki tulisi saada Tehyn näkemyksen mukaan mahdollisimman pian voimaan.

4.3 Riskiperusteiset määräaikaistarkastukset, työterveyshuoltolain nojalla annetun asetuksen (Valtioneuvoston asetus terveystarkastuksista erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavissa töissä 27.12.2001/1485) 3 § muutosesitys

Tehyn kantana on, että Valtioneuvoston asetuksen 1485/2001 3 §:n kohtaan 3 tulee tehdä muutos (työhygieeniset mittaukset) eli lisätä riskiperusteisten määräaikaistarkastusten toteuttaminen, kun kyseessä on kosteusvaurio-ongelmista koskeva työntekijä.

4.4 Sisäilmatyöryhmien perustamisesta työsuojelun valvonta- ja yhteistoimintalakiin muutos

Työsuojelun valvontaa ja työpaikan yhteistoimintaa koskevassa laissa ei ole säädetty sisäilmatyöryhmistä. Joillakin työpaikoilla on vapaaehtoisesti perustettu joko työsuojelutoimikunnan alatyöryhmä käsittelemään työpaikan sisäilmaongelmia. Yhteistoimintaryhmällä ei kuitenkaan ole valtuuksia esim. korjaustoiminnan vauhdittamiseksi. Työsuojelun valvonta- ja yhteistoimintalaissa tulee säätää sisäilmatyöryhmien perustaminen ja ko. ryhmillä tulee olla oikeus saada vastuulliselta työntajalta palaute, mihin toimenpiteisiin ja millä aikataululla se aikoo ryhtyä työympäristön terveellisyyden parantamiseksi.

4.5 Työnantajalle velvoite uudelleen sijoittaa oireileva työntekijä

Jos työntekijälle on työkokeilussa löytynyt työpaikka, jossa oireilu pysyy kurissa, on työnantajan velvollisuutena sijoittaa työntekijä ammattiaan vastaavaan työhön. Tämä esitys tukee selvitysraportissa esitettyä työpaikkatason työnantajaa koskevaa velvoitetta kohdassa 5.2, neljäs kappale.

Tehy esittää lisäksi, että asetetaan monialainen selvitystyöryhmä, joka arvioi mitä lainsäädäntöä tulisi vielä muuttaa, jotta yksittäisen työntekijän toimeentuloturva ei vaarannu työympäristöstä johtuvista terveydellisistä syistä.

Helsingissä 3.12.2012

Jaana Laitinen-Pesola
Puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
Johtaja
Tehy ry

Lisätietoja
Irmeli Vuoriluoto
Henkilöstöpoliittinen asiamies
Tehy ry, irmeli.vuoriluoto@tehy.fi